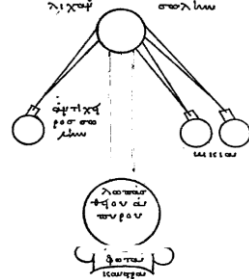

Χειρόγραφο του Αγ. Μάρκου
(*Marcianus graecus 299 = M*)

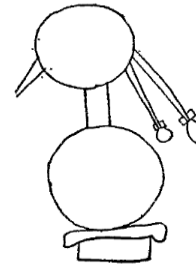
Είναι γραμμένο σε περγαμηνή συνολικής έκτασης 196 φύλλων και ανήκε στον καρδινάλιο Βησσαριώνα. Είναι το παλαιότερο χειρόγραφο του βυζαντινού αλχημικού *corpus* που έχουμε διαθέσιμο.

1ος – 2ος αι. μ.Χ.

Χειρόγραφο 2325
(*Parisinus graecus 2325 = B*)

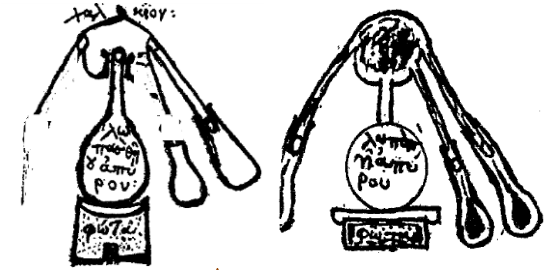
Αποτελείται από 185 φύλλα. Ο αντιγραφέας του ενδιαφερόταν κυρίως για ζητήματα τεχνικά παρά για φιλοσοφικά.

13ος αι. μ.Χ.

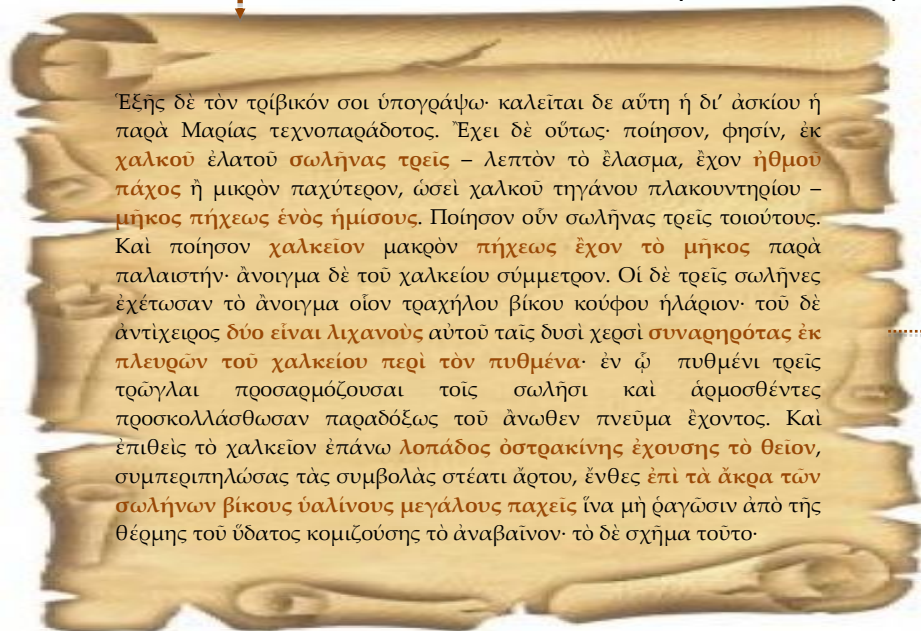
Χειρόγραφο 2327
(*Parisinus graecus 2327 = A*)

Αποτελείται από 299 φύλλα. Οι αναπαραστάσεις οργάνων ανάγονται σε εκείνες του χειρογράφου του Αγ. Μάρκου, ωστόσο αρκετά αλλαγμένες.

Ιούνιος του 1478

Τέλη 10ου – 11ου αι. μ.Χ.

Ἐξῆς δὲ τὸν τρίβικόν σοι ὑπογράψω· καλεῖται δὲ αὕτη ἢ δι' ἄσκιου ἢ παρὰ Μαρίας τεχνοπαράδοτος. Ἔχει δὲ οὕτως· ποιήσον, φησίν, ἐκ χαλκοῦ ἑλατοῦ σωλήνας τρεῖς – λεπτόν τὸ ἔλασμα, ἔχον ἡθμοῦ πάχος ἢ μικρόν παχύτερον, ὡσεὶ χαλκοῦ τηγάνου πλακουντηρίου – μήκος πῆχους ἑνὸς ἡμίσεως. Ποίησον οὖν σωλήνας τρεῖς τοιούτους. Καὶ ποιήσον χαλκείον μακρὸν πῆχους ἔχον τὸ μήκος παρὰ παλαιστήν· ἀνοίγμα δὲ τοῦ χαλκείου σύμμετρον. Οἱ δὲ τρεῖς σωλήνες ἐχέτωσαν τὸ ἀνοίγμα οἷον τραχήλου βίκου κούφου ἡλάριον· τοῦ δὲ ἀντίχειρος δύο εἶναι λιχανοὺς αὐτοῦ ταῖς δυοῖ χερσὶ συναρηρότας ἐκ πλευρῶν τοῦ χαλκείου περὶ τὸν πυθμένα· ἐν ᾧ πυθμένι τρεῖς τρώγλαι προσαρμόζουσαι τοῖς σωλήσι καὶ ἀρμοσθέντες προσκολλάσθωσαν παραδόξως τοῦ ἀνωθεν πνεύμα ἔχοντος. Καὶ ἐπιθεῖς τὸ χαλκείον ἐπάνω λοπάδος ὀστρακίνης ἔχουσας τὸ θεῖον, συμπεριτηλώσας τὰς συμβολὰς στέατι ἄρτου, ἔνθεσ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν σωλήνων βίκους ὑαλίνους μεγάλους παχείς ἵνα μὴ ῥαγῶσιν ἀπὸ τῆς θέρμης τοῦ ὕδατος κομιζούσης τὸ ἀναβαῖνον· τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο·

Σχόλια ἐπὶ τοῦ κειμένου

Οἱ τρεῖς πλευρικοὶ σωλήνες καὶ τὸ χαλκείο, δηλαδή ἡ κεφαλὴ τοῦ οργάνου, εἶναι κατασκευασμένοι ἀπὸ χαλκὸ. Τὸ μήκος τῶν πλευρικῶν σωλήνων εἶναι ἐνάμισος πῆχης. Ἡ διάμετρος τοῦ χαλκείου εἶναι ἕνας πῆχης μείον ἕνας παλαιστής. Ὁ πῆχης στὴ Ρωμαϊκὴ καὶ Βυζαντινὴ Αἴγυπτο ἀντιστοιχίζεται σὲ 462 mm, ἐνῶ ὁ παλαιστής σὲ 77 mm. Κατὰ συνέπεια, τὸ μήκος τῶν πλευρικῶν σωλήνων υπολογίζεται στα 69 cm περίπου, ἐνῶ ἡ διάμετρος τοῦ χαλκείου στα 38 cm περίπου. Δε γίνεται ρητὴ ἀναφορὰ στὴν ὑπαρξὴ τῆς κολώνας, ἡ ὁποία συνδέει τὸ χαλκείο με τὸ κάτω μέρος τοῦ οργάνου. Δε γίνεται ρητὴ ἀναφορὰ στὴν ὑπαρξὴ τῆς κολώνας, ἡ ὁποία συνδέει τὸ χαλκείο με τὸ κάτω μέρος τοῦ οργάνου, ὡστόσο ὁ ὅρος «λιχανὸς σωλήν» φαίνεται νὰ ἀναφέρεται σὲ αὐτόν. Γίνεται ἀναφορὰ σὲ ἕναν «ἀντίχειρο» σωλήνα καὶ σὲ δύο σωλήνες «δείκτες», γεγονός που πιθανότατα ἀντανακλά τὴ διάταξη τῶν τριῶν πλευρικῶν τοῦ χαλκείου σωλήνων. Γίνεται ἀναφορὰ σὲ τρεῖς «βίκους», δηλαδή φιάλες συλλογῆς, ἀπὸ γυαλί ἀρκετὰ ἀνθεκτικὸ γιὰ νὰ ἀντέξει τὴν υψηλὴ θερμοκρασία τοῦ ἀποσταζόμενου υγροῦ.

Κατασκευὴ τρίβικου

